

شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مدل پیاده‌سازی اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی

(مطالعه موردی: مدیران مدارس شهر اهواز)

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۵

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۳/۰۷/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۱۶

امید احمدی بابادی

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

ORCID: ۰۰۰۰۰۰۰۱-۸۵۵۳-۰۳۶۶

Ahmadi.babadi@yahoo.com

یدالله مهرعلی زاده

استاد، گروه مدیریت آموزشی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران (نویسنده مسئول).

ORCID: ۰۰۰۰۰۰۰۲-۰۴۵۱-۲۴۵۵

jafari@vatanmail.ir

ماریا نصیری

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

ORCID: ۰۰۰۰۰۰۰۳-۱۸۸۱-۸۴۰۱

nasiri.m@gmail.com

محمدحسین پور

دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

ORCID: ۰۰۰۰۰۰۰۳-۲۷۸۸-۸۵۱۶

Hosseinpour6@yahoo.com

چکیده

هدف اصلی این پژوهش، شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مدل پیاده‌سازی اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی است. در دنیای امروز، اشتراک دانش به‌عنوان یک عامل حیاتی در بهبود کیفیت آموزشی و ارتقاء عملکرد سازمان‌های آموزشی شناخته می‌شود. با توجه به اهمیت این موضوع، پژوهش حاضر به بررسی و تحلیل ابعاد مختلف این فرآیند در سازمان آموزش و پرورش شهر اهواز می‌پردازد. روش پژوهش از نوع کیفی با رویکرد گرند تئوری است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه خبرگان، کارشناسان، مدیران و رهبران آموزشی در سازمان آموزش و پرورش شهر اهواز بود. برای جمع‌آوری داده‌ها، نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند انجام شد و تا زمان دستیابی به اشباع داده‌ها ادامه یافت. درنهایت، با ۱۵ نفر از اعضای جامعه آماری مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته انجام شد. این روش این امکان را می‌دهد که با طرح سؤالات باز و انعطاف‌پذیری در مصاحبه، به درک عمیق‌تری از نظرات و تجربیات شرکت‌کنندگان دست یابد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش تحلیل محتوای کیفی با تکیه بر کدگذاری باز و محوری استفاده شد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که عوامل اصلی مؤثر در اشتراک‌گذاری دانش شامل پنج عامل کلیدی فردی (با ۸ مؤلفه)، عوامل سازمانی (با ۸ مؤلفه)، عوامل فرهنگی (با ۵ مؤلفه)، عوامل زیرساختی (با ۵ مؤلفه) و عوامل مدیریتی (با ۵ مؤلفه) است. این یافته‌ها نشان‌دهنده اهمیت توجه به ابعاد مختلف اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی است و می‌تواند به مدیران و سیاست‌گذاران آموزشی در طراحی و پیاده‌سازی استراتژی‌های مؤثر برای بهبود کیفیت آموزشی کمک کند.

کلمات کلیدی: دانش، اشتراک‌گذاری دانش، مدیریت دانش، مدیران مدارس.

۱- مقدمه

یکی از جنبه‌های کلیدی در مدیریت دانش، تبادل و اشتراک‌گذاری اطلاعات و تجربیات میان افراد و گروه‌ها است. این فرآیند به‌عنوان ابزاری مؤثر برای بهبود کارایی و دستیابی به نتایج مطلوب در سازمان‌ها شناخته می‌شود. با بهره‌گیری از دانش و تجربیات دیگران، سازمان‌ها می‌توانند از تکرار خطاها جلوگیری کرده و به بهینه‌سازی فرآیندهای خود بپردازند. در زمینه آموزش، اشتراک‌گذاری دانش می‌تواند شامل تبادل تجربیات تدریس، به‌کارگیری روش‌های آموزشی نوآورانه و ارائه راهکارهای مدیریتی مؤثر باشد. ایجاد یک محیط حمایتی و مناسب برای تبادل دانش، به مدیران و معلمان این امکان را می‌دهد که به‌طور مؤثری در ارتقاء کیفیت آموزشی و بهبود فرآیندهای یادگیری مشارکت کنند (Iacuzzi et al; ۲۰۲۱). این تبادل نه تنها به افزایش سطح دانش و مهارت‌های فردی کمک می‌کند، بلکه به تقویت همکاری و هم‌افزایی در میان اعضای سازمان آموزشی نیز می‌انجامد. از این‌رو، توجه به ایجاد فضایی که در آن تبادل اطلاعات و تجربیات به راحتی صورت گیرد، می‌تواند به‌طور قابل توجهی به بهبود عملکرد آموزشی و یادگیری در مدارس کمک کند (Reeeelinnieèè et al; ۲۰۲۰).

اشتراک دانش به‌عنوان یکی از عوامل کلیدی در موفقیت سازمان‌ها به‌ویژه در حوزه آموزش شناخته می‌شود. در مدارس، اشتراک‌گذاری دانش می‌تواند به بهبود فرآیند یادگیری، افزایش کارایی و ارتقای کیفیت آموزشی کمک کند. با این حال، در بسیاری از مدارس، موانع و چالش‌های متعددی وجود دارد که مانع از اشتراک مؤثر دانش میان مدیران، معلمان و دانش‌آموزان می‌شود. این موانع می‌توانند شامل عدم اعتماد، فرهنگ سازمانی نامناسب، کمبود زیرساخت‌های فناوری و نداشتن سیاست‌های مدیریتی حمایتی باشند. علاوه بر این، با توجه به ویژگی‌های خاص هر منطقه، نیاز به شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر در پیاده‌سازی اشتراک دانش در مدارس شهر اهواز به‌ویژه احساس می‌شود. این شهر با چالش‌های خاص خود در زمینه آموزشی و فرهنگی مواجه است که می‌تواند بر فرآیند اشتراک دانش تأثیر بگذارد؛ بنابراین، درک این ابعاد و مؤلفه‌ها می‌تواند به مدیران مدارس کمک کند تا راهکارهای مناسبی برای بهبود این فرآیند ارائه دهند و به‌طور مؤثری از تجربیات و دانش یکدیگر بهره‌برداری کنند (Corcoran & Duane, ۲۰۱۸).

با وجود تحقیقات متعدد در زمینه اشتراک دانش، بسیاری از آن‌ها به‌طور خاص به حوزه آموزش و به‌ویژه مدارس پرداخته‌اند. این تحقیق به دنبال پر کردن شکاف موجود در ادبیات پژوهشی است که به شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های خاص پیاده‌سازی اشتراک دانش در مدارس می‌پردازد. نوآوری این تحقیق در این است که با تمرکز بر مدیران مدارس شهر اهواز، به بررسی عوامل فردی، سازمانی، فرهنگی و مدیریتی می‌پردازد و به‌طور خاص به چالش‌ها و فرصت‌های موجود در این زمینه می‌پردازد. در سازمان‌های آموزشی، از جمله آموزش و پرورش، اشتراک‌گذاری دانش می‌تواند تأثیرات قابل توجهی بر بهبود کیفیت آموزش و عملکرد مدیریتی داشته باشد. با توجه به پیچیدگی‌های موجود در این سازمان‌ها و نیاز به هماهنگی بین بخش‌های مختلف، ایجاد سامانه‌های مؤثر برای اشتراک‌گذاری دانش می‌تواند به افزایش کارایی و بهبود تصمیم‌گیری کمک کند (شفیع پور مطلق و نادری، ۱۴۰۱). در این زمینه، مدیران مدارس با بهره‌برداری از تجارب و دانش‌های موجود، می‌توانند به ارتقاء کیفیت آموزشی و ایجاد فضای یادگیری بهتر کمک کنند. لذا، بررسی و شناسایی روش‌های مؤثر برای اشتراک‌گذاری دانش در سازمان‌های آموزشی امری ضروری است. از این‌رو ضرورت و اهمیت انجام پژوهش «شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مدل پیاده‌سازی اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی (مطالعه موردی: مدیران مدارس شهر اهواز)» به‌وضوح مشخص است. این پژوهش می‌تواند به شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های موجود در پیاده‌سازی اشتراک‌گذاری دانش در مدارس بپردازد و به ارائه راهکارهای عملی برای بهبود فرآیندهای مدیریتی و آموزشی کمک کند. نتایج این تحقیق می‌تواند به بهبود سامانه‌های مدیریت دانش در سازمان‌های آموزشی و ارتقاء کیفیت آموزش در سطح شهر اهواز و سایر مناطق مشابه کمک کند. سؤال اصلی تحقیق این است که «ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر در پیاده‌سازی اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی، به‌ویژه در مدارس شهر اهواز کدامند؟» این

سؤال به دنبال شناسایی و تحلیل عوامل کلیدی است که می‌توانند به بهبود فرآیند اشتراک دانش در مدارس کمک کنند و در نهایت به ارتقای کیفیت آموزشی منجر شوند.

۲- ادبیات و پیشینه تحقیق

اشتراک دانش به‌عنوان یک فرآیند کلیدی در سازمان‌های آموزشی، به تبادل و به اشتراک‌گذاری اطلاعات، تجربیات و مهارت‌ها بین اعضای سازمان اشاره دارد. این مفهوم در دنیای امروز که تغییرات سریع و نیاز به یادگیری مداوم در حال افزایش است، اهمیت بیشتری پیدا کرده است. پیاده‌سازی مؤثر اشتراک دانش می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش، افزایش کارایی سازمان و تقویت همکاری بین اعضای گروه‌های آموزشی منجر شود (Corcoran & Duane, ۲۰۱۸). درواقع، اشتراک دانش به معنای انتقال دانش از یک فرد یا گروه به فرد یا گروه دیگر است. این فرآیند می‌تواند به‌صورت رسمی یا غیررسمی، شفاهی یا کتبی و از طریق فناوری‌های مختلف انجام شود. در سازمان‌های آموزشی، اشتراک دانش می‌تواند شامل تبادل تجربیات تدریس، روش‌های آموزشی و اطلاعات مربوط به دانش‌آموزان باشد. این تبادل دانش به اعضای سازمان کمک می‌کند تا از یکدیگر یاد بگیرند و به بهبود عملکرد خود بپردازند. اهمیت اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی به‌وضوح در بهبود کیفیت آموزش، تقویت همکاری و هم‌افزایی و تسهیل نوآوری نمایان می‌شود. با ایجاد یک محیط آموزشی که در آن اعضا به‌راحتی دانش و تجربیات خود را به اشتراک می‌گذارند، می‌توان به بهبود فرآیند یادگیری و تدریس کمک کرد (Salmen et al, ۲۰۲۰).

باوجود مزایای فراوان، پیاده‌سازی اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی با چالش‌هایی نیز همراه است. یکی از چالش‌های اصلی، مقاومت در برابر تغییر است. برخی از اعضای سازمان ممکن است نسبت به تغییرات و فرآیندهای جدید مقاومت کنند و این امر می‌تواند مانع از پیاده‌سازی مؤثر اشتراک دانش شود. این مقاومت ممکن است ناشی از ترس از ناشناخته‌ها، عدم اعتماد به نفس در استفاده از فناوری‌های جدید یا نگرانی از کاهش قدرت و موقعیت فردی باشد. همچنین، عدم وجود زیرساخت‌های مناسب فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌تواند فرآیند اشتراک دانش را دشوار کند. به‌علاوه، فرهنگ سازمانی نقش مهمی در موفقیت اشتراک دانش دارد. اگر فرهنگ سازمانی به‌گونه‌ای باشد که اعضا تمایلی به به اشتراک‌گذاری دانش نداشته باشند، پیاده‌سازی این فرآیند با مشکلاتی مواجه خواهد شد؛ بنابراین، شناسایی و مدیریت این چالش‌ها برای موفقیت در پیاده‌سازی اشتراک دانش ضروری است (Galgotia & Lakshmi, ۲۰۲۲).

برای پیاده‌سازی مؤثر اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی، می‌توان از راهکارهای مختلفی استفاده کرد. اولین و مهم‌ترین راهکار، ایجاد فرهنگ اشتراک دانش است. برای موفقیت در این زمینه، لازم است که یک فرهنگ سازمانی مثبت و حمایتی ایجاد شود که اعضای سازمان را تشویق کند تا دانش و تجربیات خود را به اشتراک بگذارند. این فرهنگ باید بر پایه اعتماد، احترام و همکاری بنا شود تا اعضا احساس امنیت کنند و تمایل به اشتراک‌گذاری دانش خود داشته باشند. استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی نیز می‌تواند به تسهیل فرآیند اشتراک دانش کمک کند. ایجاد پلتفرم‌های آنلاین برای به اشتراک‌گذاری اطلاعات و تجربیات می‌تواند به افزایش تعاملات بین اعضای سازمان منجر شود. این پلتفرم‌ها می‌توانند شامل وبسایت‌ها، شبکه‌های اجتماعی و ابزارهای مدیریت پروژه باشند که اعضا می‌توانند به‌راحتی اطلاعات و تجربیات خود را به اشتراک بگذارند. همچنین، برگزاری دوره‌های آموزشی برای اعضای سازمان در زمینه اشتراک دانش و روش‌های مؤثر آن می‌تواند به افزایش آگاهی و توانمندی آن‌ها در این زمینه کمک کند. در نهایت، ارائه مشوق‌ها و پاداش‌ها به اعضای سازمان که به اشتراک‌گذاری دانش و تجربیات خود می‌پردازند، می‌تواند انگیزه آن‌ها را برای مشارکت در این فرآیند افزایش دهد (Jackson et al, ۲۰۱۸).

پیاده‌سازی اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش، افزایش همکاری و تسهیل نوآوری منجر شود. با ایجاد یک محیط آموزشی که در آن اعضا به‌راحتی دانش و تجربیات خود را به اشتراک می‌گذارند، می‌توان به بهبود فرآیند یادگیری و تدریس کمک کرد. به‌عنوان مثال، معلمان می‌توانند از تجربیات یکدیگر در زمینه‌های

مختلف آموزشی بهره‌برداری کنند و روش‌های تدریس خود را بهبود بخشند. این تبادل تجربیات می‌تواند به افزایش خلاقیت و نوآوری در روش‌های آموزشی منجر شود و در نتیجه کیفیت آموزش را بهبود بخشد. همچنین، با افزایش همکاری بین اعضای سازمان، می‌توان به ایجاد یک شبکه حمایتی قوی‌تر دست‌یافت که در آن اعضا به یکدیگر کمک کنند و از تجربیات یکدیگر بهره‌برداری کنند. این همکاری می‌تواند به ایجاد یک محیط یادگیری مثبت و پویا تر منجر شود.

اشتراک دانش به‌عنوان یک ابزار قدرتمند می‌تواند به توسعه پایدار و بهبود کیفیت آموزش در سازمان‌های آموزشی کمک کند و به ایجاد یک محیط یادگیری پویا و مؤثر منجر شود (Anatan & Bangun, ۲۰۲۴). با این حال، برای دستیابی به این اهداف، لازم است که چالش‌های موجود شناسایی و مدیریت شوند. با ایجاد یک فرهنگ مثبت، استفاده از فناوری‌های مناسب و آموزش اعضا، می‌توان به موفقیت در پیاده‌سازی اشتراک دانش دست‌یافت. این فرآیند نه تنها به نفع اعضای سازمان بلکه به نفع دانش‌آموزان و جامعه آموزشی به‌طور کلی خواهد بود. به‌طور کلی، اشتراک دانش می‌تواند به‌عنوان یک عامل کلیدی در بهبود عملکرد سازمان‌های آموزشی و ارتقاء کیفیت یادگیری و تدریس در این سازمان‌ها عمل کند.

پیشینه تحقیق

لطفی کیا و همکاران (۱۴۰۰) در مطالعه خود اغلب سازمان‌های پژوهش‌محور در ایران فاقد الگویی منسجم در حوزه مدیریت دانش می‌باشند و یا مشکلات متعددی در زمینه پیاده‌سازی و اجرای آن دارند. ارائه یک الگوی بومی متناسب با فرهنگ و ساختار کشور ایران می‌تواند این سازمان‌ها را از طریق مدیریت سامانمند دارایی‌های فکری به سمت توسعه و دستیابی به مزیت رقابتی سوق دهد؛ بنابراین، با ایجاد زیرساخت‌های لازم در حوزه فناوری اطلاعات، فرهنگ‌سازی و اصلاح فرایندها و ساختار سازمانی می‌توان مدیریت دانش را در سازمان‌های پژوهش‌محور اجرا و پیاده‌سازی نمود. برمایه و کوکی (۱۳۹۹) بررسی کرده‌اند که سایر پارک‌ها می‌توانند به‌عنوان فضایی برای تسهیل اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی عمل کنند. این مکان‌ها با ایجاد فضاهای باز و استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی، به بهبود تبادل دانش بین کاربران کمک می‌کنند.

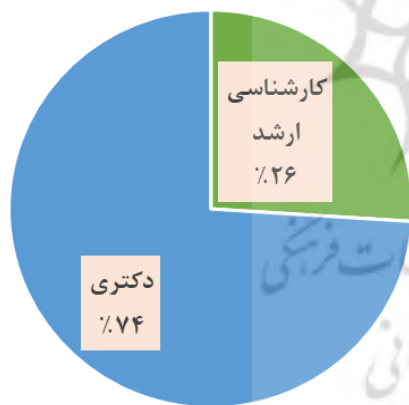
رودی و همکاران (۱۳۹۹) به نقش رهبری سازمانی و فرهنگ‌سازمانی در تسهیم دانش ضمنی اشاره کرده و تأکید کرده‌اند که تقویت این عوامل می‌تواند به بهبود اشتراک دانش کمک کند. جهان‌دیده و همکاران (۱۳۹۸) نشان داده‌اند که عوامل مختلفی از جمله فرهنگ‌سازمانی و فناوری اطلاعات بر پیاده‌سازی مدیریت دانش تأثیرگذار هستند. این یافته‌ها می‌تواند به سازمان‌های آموزشی کمک کند تا با شناسایی و تقویت این عوامل، فرآیند اشتراک دانش را بهبود بخشند. وفادار و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه خود اشاره کرده‌اند که الگوهای شناسایی‌شده در آموزش بین‌حرفه‌ای می‌تواند به بهبود تعاملات و کیفیت یادگیری در سازمان‌های آموزشی کمک کنند. این مطالعه پیشنهاد می‌کند که ایجاد تعاملات مؤثر بین حرفه‌ای‌ها راهی برای تقویت اشتراک دانش است. بیگی (۱۳۹۰) در مطالعه‌ای، نشان داده است که فرهنگ یادگیری، اعتماد و همکاری در سازمان‌های دولتی ایران، به‌عنوان زیرساخت‌های اصلی برای پیاده‌سازی مدیریت دانش شناسایی شده‌اند. او تأکید می‌کند که تقویت این زیرساخت‌ها می‌تواند به بهبود فرآیند اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی کمک کند.

Anatan & Bangun (۲۰۲۴) مطرح می‌کند مطالعات انجام‌شده بر روی مدل‌های به اشتراک‌گذاری دانش در سازمان‌های آموزشی، شیوه‌ها، استراتژی‌ها و عوامل مؤثر بر انتقال دانش را برجسته می‌کند. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که فعالیت‌های اشتراک‌گذاری دانش، با پشتیبانی زیرساخت فناوری اطلاعات و فرهنگ‌سازمانی، عملکرد را در محیط‌های آموزش عالی به‌طور قابل‌توجهی افزایش می‌دهد. شیوه‌های مؤثر شامل سخنرانی‌های عمومی، کارگاه‌ها و همکاری‌های پژوهشی است که انتقال دانش را تسهیل می‌کند. Fan & Beh (۲۰۲۳) طی یک بررسی سامانمند عوامل فردی، سازمانی و فناورانه را به‌عنوان پیشایندهای حیاتی برای به اشتراک‌گذاری دانش، با شکاف قابل‌توجهی در تحقیقات بر روی تأثیرات فناوری شناسایی کرد. علاوه بر این، ادغام فرآیندهای مدیریت دانش، به‌ویژه از طریق سامانه‌های مدیریت یادگیری، نشان داده‌شده است که نوآوری را تقویت می‌کند و کیفیت تدریس را بهبود می‌بخشد. Mohammadi & Fakhodi (۲۰۲۲) علاوه بر این، یک رویکرد پویایی سیستم نشان داد که مدیریت دانش مؤثر می‌تواند منجر به افزایش

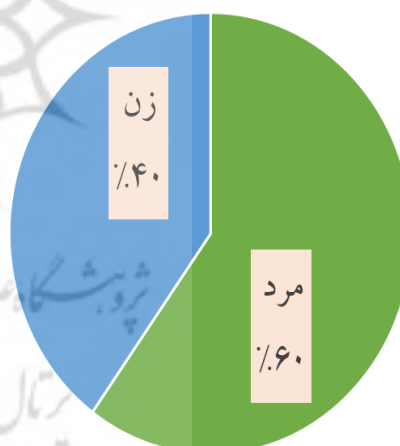
عملکرد و رضایت کارکنان آموزشی شود. (۲۰۲۲) Anatan سیاست‌هایی که از اشتراک دانش حمایت می‌کنند، مانند تأمین مالی برای تحقیقات و انجمن‌های مشارکتی، برای ترویج فرهنگ اشتراک‌گذاری ضروری هستند.

۳- روش تحقیق

این تحقیق به صورت کیفی و با استفاده از روش گرداندن تئوری^۱ به شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مدل پیاده‌سازی اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی پرداخته است. روش گرداندن تئوری به عنوان یک رویکرد کیفی، به پژوهشگران این امکان را می‌دهد که از طریق جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، نظریه‌ای جدید و مبتنی بر داده‌ها را توسعه دهند. در این مطالعه، داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق با مدیران مدارس شهر اهواز جمع‌آوری شده است. این مصاحبه‌ها به صورت نیمه ساختاریافته طراحی شده‌اند تا این امکان را فراهم سازند که به عمق تجربیات و دیدگاه‌های مدیران در مورد پیاده‌سازی اشتراک دانش بپردازند. تحلیل داده‌ها در این رویکرد با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شده است تا ابعاد و مؤلفه‌های کلیدی مدل شناسایی شوند. در این تحقیق، نمونه‌گیری به صورت هدفمند انجام شده است و تلاش شده تا مدیران با تجربیات و دیدگاه‌های متنوع در زمینه اشتراک دانش انتخاب شوند. معیار انتخاب تعداد اعضای نمونه اشباع نظری بوده است. مشخصات افراد مطلع و آگاه مشارکت‌کننده در مصاحبه‌ها که در کل ۱۵ نفر از افراد مطلع (۱- کارکنان وزارت آموزش و پرورش که در بخش‌های راهبردی و آموزشی این دستگاه مشغول به فعالیت و کار هستند و حداقل پنج سال سابقه کار دارند؛ ۲- استادان دانشکده علوم تربیتی و مدیریت آموزشی؛ ۳- کارکنان بخش آموزش و پژوهش اداره کل آموزش و پرورش شهر خوزستان که حداقل دارای پنج سال سابقه در پست خود باشند؛ ۴- مدیرانی که بیش از ۱۰ سال مدیریت مدرسه‌ها را به عهده داشته باشند؛ و پژوهشگران و افرادی که در این زمینه تحصیل کرده باشند). بودند. ویژگی جمعیت‌شناسی اعضای نمونه تحقیق به شرح نمودارهای (۱)، (۲) و (۳) است.

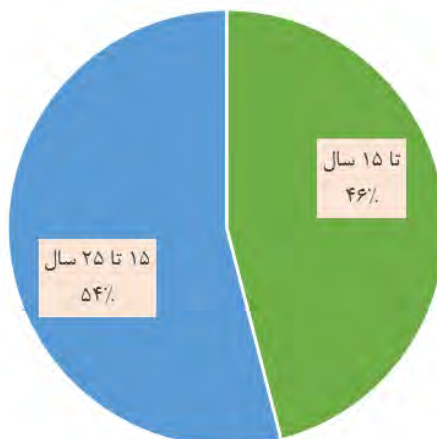

تصویر شماره (۲): سطح تحصیلات گروه خبرگان تحقیق

تصویر شماره (۱): جنسیت گروه خبرگان تحقیق

^۱ Grounded Theory

تصویر شماره (۳): سابقه گروه خبرگان تحقیق

همان گونه که در نمودارهای فوق مشخص است، ۶۰ درصد گروه خبرگان مرد و ۴۰ درصد زن هستند. همچنین سطح تحصیلات ۲۶ درصد کارشناسی ارشد و ۷۴ درصد دکتری است. سابقه کاری نیز عمدتاً در بازه ۱۵ تا ۲۵ سال است.

۴- یافته‌ها

در این بخش جهت کدگذاری از رویکرد کدگذاری باز، محوری و انتخابی استفاده شد. تحلیل داده‌های این پژوهش، با بهره‌گیری از نظریه داده بنیاد، به عنوان یکی از روش‌های مطرح در پژوهش‌های کیفی، انجام شد. در جهت شناسایی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر اشتراک‌گذاری دانش، با استفاده از روش پژوهش کیفی و از طریق الگوی تحلیل محتوای کیفی اطلاعات جمع‌آوری شد. بدین لحاظ مصاحبه‌های عمیق با افراد مطلع و آگاه به عمل آمد و در طی مصاحبه پس از رسیدن به اشباع نظری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی حاصل از متن مصاحبه‌های عمیق و اکتشافی از نظر مشارکت‌کنندگان انجام شد و نتایج این بخش با اطلاعات حاصل از مبانی نظری و تحقیقاتی تطبیق داده شد. جهت کشف روابط واژه‌ها و مفاهیم در متن مصاحبه‌ها، پژوهشگر تعداد دفعاتی که واژه‌ها و مفاهیم به کار رفته‌اند و هم‌راستایی آن‌ها با عوامل و مؤلفه‌های اشتراک‌گذاری دانش، پیوندها و روابط میان واژه‌ها و مفاهیم را در نظر گرفت. سپس در مرحله رمزگذاری روابط، پژوهشگر از طریق رمزهای ارتباطی مفهیمی که نشان دهنده ارتباط مثبت با عوامل و مؤلفه‌های اشتراک‌گذاری دانش متن موردنظر را رمزگذاری نمود. بدین لحاظ متن مصاحبه‌ها چندین بار مرور شد تا حس و برداشت کلی از محتوای مصاحبه‌ها به دست آید. سپس محتوای مصاحبه‌های تبدیل‌شده به متن به واحدهای معنایی تقسیم و سپس خلاصه گردید. در مرحله بعد کدگذاری انجام شد و کدهای اختصاصی بر اساس تفاوت و مشابهت طبقه‌ای باهم مقایسه شد تا عوامل اصلی و مؤلفه‌های آن‌ها آشکار شد و در گام آخر با تلفیق طبقات، درون‌مایه‌های اصلی معین شد و در طی سه مرحله مجزا، کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی برای طبقه‌بندی داده‌ها در گروه‌های یکسان انجام شد. بدین طریق تحلیل محتوایی مصاحبه‌ها و کدگذاری محتوا مصاحبه‌ها در سه گروه کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی، مقوله‌ها، عوامل اصلی و فرعی تأثیرگذار در اشتراک دانش میان مدیران مدارس در ۵ عامل یا مقوله اصلی و ۳۱ عامل؛ فردی (۸ مؤلفه)، سازمانی (۸ مؤلفه)، فرهنگی (۵ مؤلفه)، زیرساختی (۵ مؤلفه) و مدیریتی (۵ مؤلفه). این عوامل به ترتیب دارای بیشترین فراوانی بوده و نسبت به سایر عوامل در اشتراک‌گذاری دانش اهمیت بیشتری دارند. نام‌گذاری برای ۵ عامل استخراج‌شده از سه طریق انجام شد: ۱- بر اساس ماهیت و وسعت متغیرهایی که عامل‌های استخراجی از آن‌ها بالاترین سهم را داشت، ۲- بررسی گستره‌ی واژه‌ها و اصطلاحات در حوزه مدیریت دانش و بهره‌گیری از دیدگاه افراد مطلع و آگاه و ۳- بر اساس مبانی نظری و پیشینه تحقیقاتی.

نتایج کدگذاری باز به شرح ذیل است:

جدول شماره (۱): نتایج کدگذاری محوری

مقولات فرعی	مفاهیم
مالکیت فکری	جلوگیری از سوءاستفاده و سرقت ایده‌ها و افکار خلاق، حق تألیف و حقوق مرتبط، حفاظت از اختراعات و نوآوری‌ها، ثبت طرح‌های سازمانی، سیاست‌های حفاظت از دانش
استراتژی‌های سازمان	تلاش برای پرورش نخبگان توسط سازمان آموزش و پرورش، استفاده از نظرت و تجربیات مدیران مدارس موفق، استفاده از دانش و تجربیات مدیران و کارکنانی که به فرصت‌های مطالعاتی خارج از کشور رفته‌اند + بهره‌گیری از تجارب و نظرات متخصصان خارج از سازمان + تشکیل کمیته‌ها و کارگروه‌های ویژه اشتراک دانش، تأکید بر اهمیت و ضرورت تسهیم دانش و ترویج آن در سازمان، تمرکز سازمان آموزش و پرورش بر ایجاد نوآوری و خلاقیت، فراهم‌سازی امکانات و نیروی انسانی برای اشتراک دانش، برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های توانمندسازی و بازآموزی، تعیین راه‌های مؤثر برای اشتراک دانش، اختصاص زمان و مکان مناسب برای تسهیم دانش
توانمندی و کارایی فرد	توانایی ارائه مطالب به شکل قابل‌فهم + مهارت در برقراری ارتباط مؤثر، مهارت در رد درخواست‌ها به‌طور مناسب
اعتماد و اطمینان	اطمینان از امنیت در بیان نظرات و دیدگاه‌ها در سازمان، صداقت در تعاملات، قابل‌اعتماد بودن منابع اطلاعاتی، احترام متقابل، سابقه مثبت همکاری
انتقادپذیری	پذیرش نظرات منطقی دیگران و اجتناب از مقاومت در برابر انتقادات، توانایی شنیدن بازخوردهای منفی، پذیرش نقاط ضعف و اشتباهات، انگیزه برای بهبود و پیشرفت شخصی، گوش دادن فعال و بدون قضاوت، برخورد غیر تدافعی با انتقاد
نگرش فرد نسبت به اشتراک	تمایل به اشتراک دانش و اطلاعات خود با دیگران + داشتن روحیه همکاری و کار گروهی، علاقه به حضور در دوره‌های آموزشی، باور به حل مشکلات از طریق اشتراک دانش، پرهیز از غرور علمی
آگاهی و شناخت فرد	آگاهی از مزایا و امکانات اشتراک دانش، تخصص و زمینه علمی فرد، شناخت نسبت به مزایایی اشتراک‌گذاری دانش، آگاهی از فواید چرخش دانش در سازمان
ساختارهای سازمان	مشخص بودن جریان ارتباطات در سازمان (بالا و پایین)، تفویض اختیار و کاهش تمرکز در تصمیم‌گیری‌ها، انعطاف‌پذیری ساختار سازمان آموزش و پرورش، تمایل مدیران ارشد به تسهیم دانش، تعیین وظایف هر گروه و اعضای سازمان در اشتراک دانش
تجربه	آمادگی قبلی برای اشتراک دانش، استفاده از تجارب افراد خارج از سازمان، سوابق و تجربیات پژوهشی فرد
زمان	اختصاص زمان کافی برای اشتراک‌گذاری دانش، زمان‌بندی مناسب برای جلسات و کارگاه‌های اشتراک‌گذاری دانش، فرصت‌های مناسب برای برگزاری نشست‌ها و ملاقات‌های اشتراک‌گذاری دانش، تعیین وقت‌های خاص برای بررسی مواضع و تجربیات دانشی
شیاسته‌سالاری	تمایز قائل شدن بین افراد بر اساس توانمندی و تلاشگری، ایجاد فرصت‌های برابر و عادلانه برای مشارکت مدیران مدارس
ارزش دادن به اشتراک دانش	تشویق و ارائه بازخورد مثبت به افراد تسهیم کننده دانش، فرهنگ‌سازی اشتراک دانش در جامعه و سازمان آموزش و پرورش
اهداف	گنجانیدن تسهیم دانش در اهداف و رسالت سازمان آموزش و پرورش، داشتن اهداف کاری مناسب برای الزام افراد به اشتراک‌گذاری دانش، اختصاص زمان کافی برای تسهیم دانش در اهداف سازمان آموزش و پرورش
ارتباط	تقویت رفتار دوستانه کارکنان با یکدیگر، ایجاد مهارت‌های ارتباطی مؤثر
تشویق و تنبیه	تشویق مناسب افراد برای تسهیم دانش، فراهم کردن حمایت قانونی و مالی برای اشتراک دانش، بازنگری در آیین‌نامه‌های تشویقی
اعتماد و اطمینان	ایجاد فضایی مطمئن برای انتشار و تسهیم دانش و حفظ حقوق ناشر دانش، حفظ حریم خصوصی و محرمانگی اطلاعات، ایجاد فضای امن برای بحث و تبادل نظر، ارزیابی و تضمین کیفیت دانش منتشرشده، تشویق به تعامل و همکاری بین مدیران، تقویت احساس مسئولیت و انگیزه برای اشتراک دانش
ارزیابی و پایش	تعریف و مشخص کردن انتظارات از مدیران مدارس، تعیین حداقل‌های توانمندی مدیران مدارس در اشتراک

مقولات فرعی	مفاهیم
سیاست‌های کلان سازمان	دانش، ارزشیابی مستمر سیستم اشتراک دانش تدوین و بازنگری سیاست‌ها و آیین‌نامه‌های ارتقاء مدیران و کارکنان در وزارت آموزش و پرورش، تدوین سیاست‌ها و آیین‌نامه‌ها
برنامه‌ریزی	برنامه‌ریزی منسجم و منظم برای اشتراک دانش، برنامه‌ریزی برای ارائه آموزش‌های لازم در حوزه اشتراک‌گذاری دانش
دانش و شناخت	درک اهمیت و ضرورت اشتراک‌گذاری دانش، شناخت فرایندهای اشتراک دانش، درک اهمیت حفظ حریم خصوصی در اشتراک دانش، آشنایی با روش‌های مدیریت دانش، توانایی تحلیل و ارزیابی دانش، اطلاع از منابع دانش در سازمان
اعتماد	ترویج فرهنگ اعتماد به عنوان سرمایه اجتماعی، افزایش مشارکت مدیران در مباحث سازمانی
آشنایی با فناوری‌های آموزشی	ارتقاء سواد فناوری اطلاعات و فناوری‌های نوین، مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات
پیشرفت‌گرایی	ترویج فرهنگ علاقه به پیشرفت سازمان، نقش انگیزش در سازمان
دسترسی به فناوری‌های نوین	دسترسی آسان و سریع مدیران مدارس به فناوری‌های آموزشی، امکانات فناوری اطلاعات در مدارس
حمایت	احترام متقابل میان کارکنان، حمایت و پشتیبانی فرهنگی از تسهیم‌کنندگان دانش، پرورش روحیه اشتراک دانش در سازمان
وجود سخت‌افزارها و نرم‌افزارها	تهیه و تدارک امکانات فناوری و فناوریانه لازم، سامانه‌ها و نرم‌افزارهای مدیریت مدرسه، دسترسی به اینفراساختور و شبکه‌های مجازی، وسایل و تجهیزات ارتباطی
جهت‌مندی	تعیین مسیر و جهت سازمان در اشتراک دانش، هم‌راستا کردن افراد سازمان در اشتراک دانش
تعهد	ایجاد فرهنگ تعهد به اشتراک و انتشار دانش، بهبود تعهد سازمانی مدیران مدارس
تحول‌آفرینی در سازمان	تحول سازمانی با استفاده از پیشرفت‌های فناوریانه، رهبری تحول‌آفرین + فرهنگ سازمانی نوآور، توسعه حرفه‌ای مستمر، حمایت مدیریت ارشد، توانمندسازی کارکنان
توانمندسازی	جذب و نگهداری مدیران و کارکنان توانمند و علاقه‌مند به اشتراک دانش، وجود مدیران توانمند در حوزه تسهیل اشتراک دانش
ارتباط	توانایی برقراری ارتباط مؤثر بین گروه‌های آموزشی و مدیران و کارکنان داخل سازمان آموزش و پرورش، توانایی برقراری ارتباط مؤثر با افراد کلیدی خارج از سازمان
تسهیل‌گری	تعیین راهبردهای اشتراک دانش، فراهم‌سازی زمینه‌های اشتراک دانش، تأمین امکانات و وسایل لازم، تخصیص بودجه برای آموزش مدیران و کارکنان
مدیریت تغییر	برنامه‌ریزی برای تغییر در حوزه اشتراک دانش و مدیریت آن، عملیاتی کردن برنامه‌های تغییر در اشتراک دانش
تأثیرگذاری	القای ارزش‌های سازمان به افراد، تأثیرگذاری اشتراک دانش با محدودسازی حیطه مسئولیت مدیر، افزایش انگیزش مدیران مدارس
شایسته‌سالاری	ترویج شایسته‌سالاری در سازمان آموزش و پرورش، انتخاب و انتصاب بر اساس شایستگی، پاداش و انگیزش بر اساس عملکرد
فضای مجازی	استفاده مدیران مدارس از اینترنت و شبکه‌های اشتراک دانش، آشنایی با اشتراک‌گذاری دانش در شبکه‌های مجازی، دسترسی به شبکه‌های مجازی

همان‌طور که یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد، در مرحله دوم کدگذاری، ۳۶ مقوله فرعی از بررسی متون مصاحبه در خصوص پیاده‌سازی اشتراک دانش در مدارس شهر اهواز تعیین گردید. این مقوله‌ها شامل جنبه‌های مختلفی از فرآیند اشتراک دانش بودند که از تجربیات و نظرات مدیران مدارس استخراج شده‌اند. این مرحله از کدگذاری به پژوهشگران

این امکان را می‌دهد که به عمق بیشتری از داده‌ها دست یابند و ابعاد مختلف موضوع موردبررسی را شناسایی کنند. در این تحقیق، در مرحله کدگذاری انتخابی، با توجه به مراحل قبلی، داده‌های سازمان‌دهی شده در قالب مؤلفه‌های گوناگون و در ابعاد محدودتری دسته‌بندی شدند. این فرآیند شامل تجزیه و تحلیل دقیق‌تر مقوله‌های فرعی و شناسایی وجوه مشترک بین آن‌ها بود. پژوهشگران با بررسی ارتباطات و همپوشانی‌های موجود بین مقوله‌ها، توانستند مؤلفه‌های سرآمده از مرحله قبلی را شناسایی کنند و آن‌ها را در دسته‌بندی کلی‌تری سازمان‌دهی نمایند. این دسته‌بندی به پژوهشگران کمک کرد تا به یک درک جامع‌تر از ابعاد کلیدی پیاده‌سازی اشتراک دانش در مدارس دست یابند. با وجود این، تعداد این ابعاد به ۴ مورد رسید که هر یک نمایانگر جنبه‌های کلیدی و اساسی در فرآیند اشتراک دانش بودند. این ابعاد شامل مواردی مانند فرهنگ‌سازمانی، فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، فرآیندهای آموزشی و منابع انسانی است. هر یک از این ابعاد به‌نوبه خود می‌تواند تأثیر بسزایی بر موفقیت پیاده‌سازی اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی داشته باشد. به‌عنوان مثال، فرهنگ‌سازمانی مثبت می‌تواند اعضای سازمان را تشویق کند تا دانش و تجربیات خود را به اشتراک بگذارند، درحالی‌که وجود فناوری‌های مناسب می‌تواند فرآیند اشتراک دانش را تسهیل کند. در جدول (۲)، نگره‌ای از مرحله کدگذاری انتخابی نمایش داده شده است که ابعاد شناسایی شده و مؤلفه‌های مربوط به هر یک از آن‌ها را به‌وضوح نشان می‌دهد. این نگره می‌تواند به‌عنوان یک ابزار مفید برای درک بهتر ساختار و روابط بین ابعاد مختلف پیاده‌سازی اشتراک دانش در مدارس مورد استفاده قرار گیرد. به‌طور کلی، این فرآیند کدگذاری انتخابی به پژوهشگران این امکان را می‌دهد که به یک مدل جامع و قابل فهم از اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی دست یابند و راهکارهای مؤثری برای بهبود این فرآیند ارائه دهند.

جدول شماره (۲): نتایج کدگذاری انتخابی

عوامل (مقوله اصلی)	مقوله فرعی
عوامل فردی	انتقادپذیری
	دانش و شناخت فرد
	زمان
	مالکیت فکری
	اعتماد و اطمینان
	توانایی و مهارت فرد
	تجربه
	نگرش فرد نسبت به اشتراک دانش
	سیاست‌های کلان سازمان
	ساختارهای سازمان
عوامل سازمانی	اهداف
	برنامه‌ریزی
	تشویق و تنبیه
	شایسته‌سالاری
	استراتژی‌های سازمان
	ارزیابی و پایش
عوامل فرهنگی	تعهد
	حمایت
	پیشرفت گرایی
	ارتباط
عوامل زیرساختی	ارزش دادن به اشتراک دانش
	تحول‌آفرینی در سازمان
	دسترسی به فناوری‌های نوین
	آشنایی با فناوری‌های آموزشی

عوامل (مقوله اصلی)	مقوله فرعی
عوامل مدیریتی	وجود سخت‌افزارها و نرم‌افزارها
	فضای مجازی
	شایسته‌سالاری
	توانمندسازی
	جهت‌مندی
	مدیریت تغییر
	تأثیرگذاری

همان‌طوری که یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد، شرایط پیاده‌سازی اشتراک دانش در مدارس شهر اهواز در ۵ مقوله (عوامل فردی، عوامل سازمانی، عوامل فرهنگی، عوامل زیرساختی و عوامل مدیریتی) شناسایی شد. در ادامه هریک از این مفاهیم تشریح شده است.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مدل پیاده‌سازی اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی، به‌ویژه در مدارس شهر اهواز، طراحی و اجرا شده است. در این تحقیق، بخش کیفی به‌منظور شناسایی و تبیین مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر بر رفتار اشتراک دانش مدیران مدارس به کار گرفته شد. این بخش از پژوهش از طریق تحلیل محتوای کیفی و با استفاده از مصاحبه‌های عمیق و اکتشافی با اعضای خبره جامعه آماری انجام شد. اعضای موردنظر دارای تجارب مدیریتی، معاونتی و تحقیقاتی در زمینه اشتراک‌گذاری دانش بودند و نظرات و تجربیات آن‌ها به‌عنوان منبع اصلی داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. نتایج تحقیق به شناسایی پنج عامل اصلی و ۳۱ عامل فرعی در فرآیند اشتراک‌گذاری دانش پرداخت. این پنج عامل اصلی شامل عوامل فردی، سازمانی، فرهنگی، زیرساختی و مدیریتی هستند. هر یک از این دسته‌ها به جنبه‌های خاصی از فرآیند اشتراک دانش توجه دارند و نقش مهمی در بهبود این فرآیند در سازمان‌های آموزشی ایفا می‌کنند. به‌ویژه، عوامل فردی با ۸ مؤلفه، شامل ویژگی‌هایی مانند انتقادپذیری، دانش و شناخت فرد، زمان، مالکیت فکری، اعتماد و اطمینان، توانایی و مهارت فرد، تجربه و نگرش فرد نسبت به اشتراک دانش، در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند. این مؤلفه‌ها به‌عنوان مهم‌ترین عوامل شناسایی شده‌اند که تأثیر عمده‌ای بر اشتراک‌گذاری دانش دارند. نتایج تحقیق نشان‌دهنده اهمیت و تنوع عوامل مؤثر در فرآیند اشتراک‌گذاری دانش در سازمان‌های آموزشی است. شناسایی پنج عامل اصلی شامل عوامل فردی، سازمانی، فرهنگی، زیرساختی و مدیریتی، به ما این امکان را می‌دهد که به‌طور جامع‌تری به بررسی و تحلیل این فرآیند بپردازیم. هر یک از این عوامل به جنبه‌های خاصی از اشتراک دانش توجه دارند و می‌توانند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر کیفیت و اثربخشی این فرآیند تأثیر بگذارند.

عوامل فردی به‌عنوان یکی از کلیدی‌ترین ابعاد در این تحقیق شناسایی شده‌اند. این عوامل شامل ۸ مؤلفه مهم هستند که هر یک نقش بسزایی در رفتار و نگرش افراد نسبت به اشتراک دانش دارند. ویژگی‌هایی مانند انتقادپذیری، دانش و شناخت فرد و زمان، به‌عنوان مؤلفه‌های اساسی در این زمینه مطرح شده‌اند. به‌ویژه، انتقادپذیری به‌عنوان یک ویژگی شخصیتی، می‌تواند به افراد کمک کند تا بازخوردهای سازنده را بپذیرند و از آن‌ها برای بهبود عملکرد خود استفاده کنند. همچنین، دانش و شناخت فرد از موضوعات مرتبط با اشتراک دانش، به او این امکان را می‌دهد که به‌طور مؤثری در این فرآیند مشارکت کند. علاوه بر این، مؤلفه‌های دیگری مانند مالکیت فکری، اعتماد و اطمینان، توانایی و مهارت فرد، تجربه و نگرش فرد نسبت به اشتراک دانش نیز به‌طور قابل‌توجهی بر این فرآیند تأثیر دارند. مالکیت فکری می‌تواند به افراد احساس امنیت بیشتری در به اشتراک‌گذاری دانش خود بدهد، درحالی‌که اعتماد و اطمینان میان اعضای سازمان، به تسهیل ارتباطات و اشتراک‌گذاری اطلاعات کمک می‌کند. توانایی و مهارت فرد نیز به‌عنوان عوامل کلیدی در تعیین قابلیت‌های او در فرآیند اشتراک دانش شناخته می‌شوند.

درنهایت، این نتایج تأکید می‌کنند که برای بهبود فرآیند اشتراک دانش در سازمان‌های آموزشی، باید به‌طور هم‌زمان به عوامل فردی و سایر عوامل سازمانی، فرهنگی، زیرساختی و مدیریتی توجه شود. این رویکرد جامع می‌تواند به ایجاد یک محیط مناسب برای اشتراک دانش کمک کند و درنهایت به بهبود کیفیت آموزشی و عملکرد سازمان‌های آموزشی منجر شود. به عبارت دیگر، توجه به ابعاد مختلف این فرآیند، به‌ویژه ابعاد فردی، می‌تواند به‌عنوان یک استراتژی کلیدی در توسعه و بهبود فرهنگ اشتراک دانش در سازمان‌ها مورد استفاده قرار گیرد. مطالعات پیشین مانند تحقیق (Deng et al, ۲۰۲۳) به این نتیجه رسیده‌اند که نگرش، علاقه و توانایی‌های حرفه‌ای گیرنده دانش و رابطه شخصی او با فرد به اشتراک‌گذارنده دانش، در اشتراک‌گذاری دانش مؤثر است. همچنین، پژوهش‌های (Choi & Lim, ۲۰۲۱) و (Cheng, ۲۰۲۱) نشان داده‌اند که عوامل شخصیتی و نگرش فردی نقش حیاتی در اشتراک‌گذاری دانش دارند. نگرش و ارتباط مثبت با قصد اشتراک دانش میان اعضای هیئت‌علمی دانشگاه و همچنین هنجارهای ذهنی و اعتماد، تأثیر قابل‌توجهی بر قصد به اشتراک‌گذاری دانش می‌گذارند.

علاوه بر عوامل فردی، عوامل سازمانی، فرهنگی، زیرساختی و مدیریتی نیز بر فرآیند اشتراک دانش تأثیرگذار هستند. عوامل سازمانی شامل ساختار سازمانی و فرآیندهای داخلی، عوامل فرهنگی شامل ارزش‌ها و باورهای فرهنگی، عوامل زیرساختی شامل ابزارهای فنی و فناوریانه و عوامل مدیریتی شامل سیاست‌ها و رویکردهای مدیریتی، همگی نقش مهمی در تسهیل یا موانع اشتراک دانش دارند. این عوامل باید به‌طور جامع و هم‌زمان مورد توجه قرار گیرند تا بتوان به بهبود فرآیند اشتراک دانش دست‌یافت.

در تبیین یافته‌های این پژوهش، می‌توان گفت که اشتراک‌گذاری دانش در سازمان‌ها و نهادهای آموزشی، به‌ویژه در مدارس، به‌عنوان یکی از ابزارهای کلیدی برای بهبود عملکرد و ارتقای کیفیت آموزشی شناخته می‌شود. این فرآیند نیازمند توجه به مجموعه‌ای از عوامل فردی، سازمانی، فرهنگی، زیرساختی و مدیریتی است که می‌توانند به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر کیفیت و اثربخشی اشتراک دانش تأثیر بگذارند. مؤلفه‌های فردی، از جمله انتقادپذیری، اعتماد و توانایی‌های فردی، به‌ویژه در این زمینه اهمیت دارند و باید مورد توجه قرار گیرند.

درنهایت، به مدیران و سیاست‌گذاران آموزشی توصیه می‌شود که به اهمیت عوامل فردی در فرآیند اشتراک‌گذاری دانش توجه ویژه‌ای داشته باشند و برنامه‌های آموزشی و مدیریتی خود را بر اساس این عوامل طراحی کنند. به‌ویژه، ایجاد یک فرهنگ اعتماد در محیط‌های آموزشی و تشویق به انتقادپذیری می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی به بهبود فرآیند اشتراک دانش کمک کند. علاوه بر این، لازم است که زیرساخت‌ها و ابزارهای فناوریانه مرتبط با اشتراک دانش بهبود یابند. فراهم کردن فناوری‌های مناسب و دسترسی به منابع اطلاعاتی می‌تواند تسهیل‌کننده فرآیند اشتراک دانش باشد. همچنین، ایجاد سیاست‌های مدیریتی حمایتی که به تشویق و تسهیل اشتراک دانش بپردازند، از اهمیت بالایی برخوردار است.

اجرای این پیشنهادها می‌تواند به بهبود کیفیت آموزشی و ارتقای عملکرد در مدارس کمک کند و به‌طور کلی به توسعه پایدار و مؤثر نظام آموزشی منجر شود. با توجه به این عوامل، سازمان‌های آموزشی قادر خواهند بود تا محیطی مناسب برای یادگیری و اشتراک‌گذاری دانش ایجاد کنند که درنهایت به بهبود نتایج آموزشی و رشد حرفه‌ای اعضای سازمان منجر خواهد شد.

منابع و مآخذ

۱. برمایه ور، بهنود؛ کوبکی، لیلا. (۱۳۹۹). تحلیل برهمکنش‌های فناورانه کاربران در فضاهای باز عمومی دانشگاهی در راستای پیاده‌سازی سایبر پارک‌های شهری مطالعه موردی: پردیس باغ ملی دانشگاه هنر. مجله شهر پایدار، ۳(۴)، ۵۹-۷۳. [doi: 10.22034/jsc.2020.233026.1246](https://doi.org/10.22034/jsc.2020.233026.1246)
۲. بیگی، رضا. (۱۳۹۰). طراحی الگوی زیرساختی مورد نیاز به منظور پیاده‌سازی مدیریت دانش در سازمان. پژوهش نامه مدیریت تحول، شماره ۳، ص ۱۴۸-۱۸۰. [doi: 10.22067/pmt.v3i5.10867](https://doi.org/10.22067/pmt.v3i5.10867)
۳. جهان‌دیده، محمد علی؛ رضوی، سید محمدحسین؛ حسینی، سید عماد. (۱۳۹۸). تبیین الگوی بهینه پیاده‌سازی مدیریت دانش در تربیت بدنی آموزش و پرورش کشور. پژوهش های معاصر در مدیریت ورزشی، ۸(۱۶)، ۶۷-۷۹. [doi: 10.22084/smms.2019.17102.2240](https://doi.org/10.22084/smms.2019.17102.2240)
۴. رودی، غلامعلی؛ موسوی چلک، افشین؛ ضیایی، ثریا؛ شریف مقدم، هادی. (۱۳۹۹). بررسی نقش مؤلفه‌های رهبری و فرهنگ‌سازمانی بر تسهیم دانش ضمنی کارکنان کتابخانه های دانشگاه های دولتی ایران. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۵۴(۳)، ۸۷-۱۰۶. [doi: 10.22059/jlib.2021.310674.1020106](https://doi.org/10.22059/jlib.2021.310674.1020106)
۵. لطفی کیا، کاوه؛ کاباران زاد قدیم، محمدرضا؛ حقیقت منفرد، جلال؛ مرجانی، تیمور. (۱۴۰۰). طراحی الگوی بومی مدیریت دانش برای سازمان‌های پژوهش‌محور (مورد مطالعه: جهاد دانشگاهی). علوم و فنون مدیریت اطلاعات، ۷(۳)، ۳۲۳-۳۵۲. [doi: 10.22091/stim.2021.6706.1003](https://doi.org/10.22091/stim.2021.6706.1003)
۶. شفیعی پور مطلق، فرهاد؛ نادى، محمدعلی. (۱۴۰۱). ارائه مدل پارادیمی به اشتراک‌گذاری دانش ضمنی باهدف راه اندازی آموزش کارآفرینی در مدارس. دوماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱۳(۶)، ۱۷۶-۱۹۸

Resources

- Anatan, L., Bangun, W. (۲۰۲۴). Knowledge transfer practices and strategies in higher education. International journal of advanced research, [doi: 10.21474/ijar.01/18824](https://doi.org/10.21474/ijar.01/18824)
- Anatan, L. (۲۰۲۲). An Initial Study of Knowledge Sharing Policies in Higher Education. [doi: 10.1108/s10571-03862022000030007](https://doi.org/10.1108/s10571-03862022000030007)
- Cheng, E. C. (۲۰۲۱). Knowledge management for improving school strategic planning. Educational Management Administration & Leadership, ۴۹(۵), ۸۲۴-۸۴۰. <https://doi.org/10.1177/17411143220918255>
- Choi, J. R., & Lim, S. B. (۲۰۲۱). Interactive E-Textbook Platform Based on Block Editing Model in Crowdsourcing E-Learning Environments. International Journal on Semantic Web and Information Systems (IJSWIS), ۱۷(۱), ۵۰-۶۶. DOI: 10.4018/IJSWIS.2021.01.01.03
- Corcoran, N., & Duane, A. (۲۰۱۸). Using Social Media to Enable Staff Knowledge Sharing in Higher Education Institutions. Australasian Journal of Information Systems, ۲۲. <https://doi.org/10.3127/ajis.v22i0.1647>
- Deng, H., Duan, S. X., & Wibowo, S. (۲۰۲۳). Digital technology driven knowledge sharing for job performance. Journal of Knowledge Management, ۲۷(۲), ۴۰۴-۴۲۵. <https://doi.org/10.1108/JKM-08-2021-0637>
- Fan, Z., Beh, L., (۲۰۲۳). Knowledge sharing among academics in higher education: A systematic literature review and future agenda. Educational research and reviews, [doi: 10.1016/j.edurev.2023.100573](https://doi.org/10.1016/j.edurev.2023.100573)
- Galgotia, D., Lakshmi, N. (۲۰۲۲). Implementation of Knowledge Management in Higher Education: A Comparative Study of Private and Government Universities in India and Abroad. Frontiers in Psychology, [doi: 10.3389/fpsyg.2022.944103](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.944103)

- Iacuzzi, S., Fedele, P., & Garlatti, A. (۲۰۲۱). Beyond Coronavirus: the role for knowledge management in schools responses to crisis. Knowledge Management Research & Practice, ۱۹(۴), ۴۳۳-۴۳۸. DOI: ۱۰.۱۰۸۰/۱۴۷۷۸۲۳۸, ۲۰۲۰, ۱۸۳۸۹۶۳
- Jackson, T., Nikolic, S., Jun, Shen., Glen, Xia. (۲۰۱۸). Knowledge Sharing in Digital Learning Communities: A Comparative Review of Issues between Education and Industry. doi: ۱۰.۱۱۰۹/TALE.۲۰۱۸.۸۶۱۵۴۰۷
- Mohammadi, M., Amini, Faskhodi. A. (۲۰۲۲). Modeling the Dynamics of Knowledge Management in Educational Institutes: A System Dynamics Approach. Оааазввиине и аазззззз зтт,, doi: ۱۰.۲۶۹۰۷/esd.۱۷,۲,۰۹
- Reeeelinninn,, J., Tvrrnnaviiii èèè, .. , & Blžžyt,, M. (۲۰۲۰). Knowledge management practice in general education schools as a tool for sustainable development. Sustainability, ۱۲(۱۰), ۴۰۳۴. <https://doi.org/۱۰.۳۳۹۰/su۱۲۱۰۴۰۳۴>
- Salmen, kh., Aljaaidis, O., Bagais, A., Al-Moataz, E. (۲۰۲۰). Kwwlggge aaarigg ddd iiii viuull s' effectiveness in educational institutions. Management Science Letters, doi: ۱۰,۵۲۶۷/J.MSL.۲۰۲۰,۷,۰۰۱
- vafadar Z, Vanaki Z, Ebadi A. (۲۰۱۷). An Overview of the most Prominent Applied Models of Inter-Professional Education in Health Sciences in the World. Res Med Edu ۲۰۱۷; ۸ (۴): ۶۹-۸۰ URL: <http://rme.gums.ac.ir/article-۱-۴۲۹-en.html>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Identifying Dimensions and Components of the Knowledge Sharing Implementation Model in Educational Organizations (Case Study: School Managers in Ahvaz)

Omid Ahmadi Babadi

PhD Student, Educational Management Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۱-۸۵۵۳-۰۳۶۶

Ahmadi.babadi@yahoo.com

Yadollah Mehralizadeh

Professor, Educational Management Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran (Corresponding Author).

ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۲-۰۴۵۱-۲۴۵۵

jafari@vatanmail.ir

Maria Nasiri

Assistant Professor, Information Science and Knowledge Studies Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۳-۱۸۸۱-۸۴۰۱

nasiri.m@gmail.com

Mohammad Hosseinpour

Associate Professor, Educational Management Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۳-۲۷۸۸-۸۵۱۶

Hosseinpour6@yahoo.com

Received: ۶ September ۲۰۲۴ | Revised: ۲۱ October ۲۰۲۴ | Accepted: ۰۵ November ۲۰۲۴

Abstract

The main objective of this research is to identify the dimensions and components of the knowledge-sharing implementation model in educational organizations. In today's world, knowledge sharing is recognized as a vital factor in improving educational quality and enhancing the performance of educational organizations. Given the importance of this topic, the present study examines and analyzes various aspects of this process in the Education Organization of Ahvaz.

The research method is qualitative with a grounded theory approach. The statistical population of this study includes all experts, specialists, managers, and educational leaders in the Education Organization of Ahvaz. Data collection was conducted through purposive sampling until data saturation was achieved.

Ultimately, semi-structured interviews were conducted with ۱۵ members of the statistical population. This method allows for open-ended questions and interview flexibility, leading to a deeper understanding of the participants' opinions and experiences.

For data analysis, qualitative content analysis was employed, focusing on open and axial coding. The results of this research indicate that the main factors affecting knowledge sharing

include five key factors: individual factors (with ۸ components), organizational factors (with ۸ components), and cultural factors (with ۵ components), infrastructural factors (with ۵ components), and managerial factors (with ۵ components).

These findings highlight the importance of addressing various dimensions of knowledge sharing in educational organizations. They can assist managers and educational policymakers in designing and implementing effective strategies to improve educational quality.

Keywords: Knowledge, Knowledge Sharing, Knowledge Management, School Managers

